

## **Kårkulla Sundom boende**

[www.karkulla.fi](http://www.karkulla.fi)

Kronviksvägen 68, 65410 Sundom, Finland

Ulrike Björkqvist

+358-6-3571302

[sundom.boende@nic.fi](mailto:sundom.boende@nic.fi)

## **Kårkulla Sundom boende och lantgård**

### **Verksamhet och organisation**

Kårkulla samkommun handhar omsorgen om svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning i alla svensk- och tvåspråkiga kommuner i Finland (utom Åland) och erbjuder boendeservice, dagverksamhet och även arbetsverksamhet enligt socialvårdslagen samt missbrukarvård. Sundom boende ligger ca 10 km från Vasa centrum och inledde sin verksamhet 1995. Huset består av 2 moduler och där bor 11 vuxna utvecklingshämmande som behöver stöd och handledning av personal. Vi är 7 heltids- och 3 halvtidsanställda personal på boendesidan. 1997 byggdes det ett fähus med intilliggande snickeri samt kök och sociala utrymmen. Där håller Sundom lantgård till på vardagarna, en arbetsgrupp bestående av 10 arbetstagare och 2 arbetsledare som hör under Vasa arbetscentral.

### **Målgrupp**

Boendeverksamheten finns till för vuxna utvecklingshämmande, som eventuellt själva är uppväxta på landet eller som trivs och må bra i en naturnära miljö. Det bor där för tillfället 8 manliga och 3 kvinnliga klienter som är mellan 25 och 63 år gamla. Verksamheten på lantgården riktar sig i huvudsak till något yngre manliga arbetstagare som gillar varierande sysslor, mest ute- och kroppsarbete. Där är nu just 12 manliga och 2 kvinnliga arbetstagare inskriven varav flera endast kommer någon dag per vecka.

### **Utemiljön - trädgården**

Boendet är ett enplans rött trähus, byggt enligt traditionell österbottnisk bondgårdsmodell, som omges av en ca 9000 m stor och naturskön tomt. På tre sidor gränsar tomten till andra egnahemshus den fjärde sidan utgörs av en stenig backe där det finns en stor inhägnad för våra djur och bakomliggande skog. Vi ligger en bit bort från landsvägen som ger gården en viss avskildhet och en känsla av trygghet. På framsidan av gården finns flera bärbuskar, äppleträd och några blomrabatter. På baksidan har vi en uteterass där vi håller till mycket under sommaren. Där finns också en inhägnad örtagård samt en porlande bäck som rinner ut i en liten damm, vedbacken, ladan, potatis- och grönsaksland samt en liten skogsdunge där vi under en tid har haft ankor.

Inomhus försöker vi skapa ett trivsamt miljö med gröna krukväxter, tavlor och allt som hör till ett ombonat hem. Vi är glada över den fina utsikten vi har från våra fönster och att det känns lätt att komma sig ute, också med rullstol.



## Hur trädgården kom till

Under första året efter inflyttning blev en stor gräsmatta sådd runt huset. På baksidan fanns en såkallad "solgård"- en öppen fyrkantig yta med tillplattad grusbeläggning och stenplattor till terrassen var lagd. Vi funderade en del kring planerande av utemiljön och skrev ner våra visioner. Där fanns många fantastiska idéer om gården och verksamheten men vi beslöt genast att ta tid på oss och inte ha för bråttom. Vi började med att plantera ca 10 vinbärsbuskar och 3 äppleträd på framsidan av gården. Ett grönsaks- och potatisland blev till och under alla dessa år har vi prövat oss fram till de rätta proportionerna.



I slutet på sommaren 95 fick vi bli värd för en get som hette Helmi, då hennes ägare bröt handen och inte kunde mjölka längre. Helmi fick flytta in i utförrådet och alla i personalen fick lära sig att mjölka! Det blev upptakten till en lång rad av djur vi haft under åren (getter, får, höns, kalkoner, ankor, sommargrisar) och de utgör än idag en viktig del av vår verksamhet och är framförallt på sommaren ett trevligt inslag på gården då de vistas i sina inhägnader och bräker välkomnande.

Det fanns och finns inte ännu idag budgeterade medel inkom för utemiljön, men vi har velat satsa på den och har klarat oss inom ramen för de medel som enheten har budgeterat. Nu kan vi planera och dela på en del av kostnader då lantgården har en egen budget under Vasa arbetscentral. Kostnader för alla projekt och anläggningar har hållits så låga som möjliga. Till större byggprojekt som exempelvis fähuset/snickeri måste det ansökas om medlen i god tid. Ledningen och styrelsen har visat intresse för vår verksamhet och beviljat medlen i mån av möjlighet. Arbetskostnader blev relativt låga genom att en byggkunnig personal kunde ta över byggandet med hjälp av någon manlig arbetsledare samt några klienter. På så sätt hade vi möjlighet att få jordkällare, vedlidret, en lada och flera mindre projekt förverkligade. Vår "snickare" har nuförtiden en halvtidstjänst på boende och den andra halvan fungerar han som fastighetsskötare för enheter i Vasa med omnejd. Vid planering och anläggning av våra blom- och perennrabatter fick vi pröva olika sätt att få skaffat växtmaterial: delvis tog personalen delade plantor från den egna trädgården, delvis fick vi växter som donation av anhöriga eller som presenter till våra jubileumsfestligheter. Också från plantbytestillfällen vid den lokala trädgårdsföreningen har man hittat lämpliga växter. En del av sommarblommorna sår vi själva.

## Hur trädgården sköts

Sundom boendets personal har från början försökt att sköta både inomhussysslor/ grundvården samt djuren och gården. Det visade sig rätt snart att det inte var genomförbar och i nuläge är vi nöjda med arrangemanget med Sundom lantgård. Det nära samarbetet fungerar mycket bra och vi är medvetna om att gården utan "pojarna" inte skulle fungera. Arbetsgruppen, som består av 10 arbetstagare och 2 arbetsledare, sköter om djuren och den stora gården på vardagarna. De klipper gräs, sår, rensar och skördar, vattnar i landet och sågar, klyver och plockar ved på vedbacken. På vintern jobbar de i snickeri och sköter om snöskottning. Gruppens arbetstagare trivs oerhört bra och det syns att de upplever sitt arbete viktigt, att de kan och behövs.

3 personal från boendet har trädgården som en del av sina ansvarsuppgifter och de hjälps åt med planering och genomförandet av t.ex. årets grönsaksland. På personalmötena kan det tas upp vad som är aktuellt ute och alla får tillfälle att fundera kring olika praktiska lösningar. Under ett arbetspass kan vi fundera på arbetsfördelningen och någon kan om möjligt vara ute och jobba i landet, gärna med en hyresgäst med. På veckosluten och under semestertider sköter vi tillsammans med hyresgästerna om djuren och gården. Det ställer lite extra krav på våra semestervikarier men det har fungerat tämligen bra. Vi är ute så mycket som möjligt och njuter av det gröna, dricker kaffe och äter vår mat på verandan. Viktigt för oss är att de som bo där känner sig delaktiga och får hjälpa till med det de kan eller får möjlighet att njuta ute i det fria och "bara vara".

### Hur trädgården utvecklas

De första åren låg tyngdpunkten mest på planering och anläggning av området. I och med möjligheten att förverkliga örtagården år 2000 kom även terapeutiska tankar in i trädgården. Vi ville medveten skapa ett rum där man kan uppleva med alla sinnen : porlande vatten och ett vindspel att lyssna till, olika färgers blommor och buskar att titta på och samtidigt njuta av olika dofter. De senaste åren har projekten varit mest inriktad på att på något sätt underlätta skötseln (ex. förhöjda odlingslådor för sallad, en förhöjd jordgubbsbänk), att skapa flera rum för social samvaro (ex den nya grillplatsen) och att säkerställa att alla verkligen kan använda de olika uterummen. Där återstår en del att göra, ex cementplattvägar i gräsmattan, en pergola som kan ge skugga till den soliga terrassen. Vi är öppen för nya idéer och önskemål, men viktigast av allt är att vara lyhörd inom personalgruppen och se till att trädgården inte ställer för stora krav. Vi ska alla må bra!



## För- och nackdelar med trädgården

### Fördelar:

- det är nära ute, det finns alltid ett mål att gå till
- aktiverande: trädgården lockar till små uppiggande promenader, bollspel eller andra gemensamma aktiviteter, ger rum för olika festligheter, ss friluftsgudstjänst sommardans, födelsedagskalas, jubileumsfest, anhöriggrillfest och att umgås runt kaffe- och matbordet.
- avslappnande: man får sitta i trädgårdsgungan eller ligga i hängmattan och bara njuta, ensam om man vill. Där kan man ladda upp.
- trädgården ger tillfälle att gemensamt "ta hand om" något, såväl växter (från sådd till skörd)samt djuren behöver oss. Det är en speciell värdefull känsla för personer som själva är i behov av stöd och hjälp i sin vardag.
- vi blir uppmärksam och nyfiken, mera medveten om årstider och rytmer i naturen
- uteområden skapar en Vi-känsla, de bidrar till gemensamma minnen och egna traditioner, kan också locka fram minnen från uppväxten i föräldrahemmen
- på vintern tittar vi i fotoalbumen och fantiserar och planerar inför en ny sommar. Vi längtar tillsammans.

### Nackdelar:

- trädgården ger utan tvivel "merarbete", flera arbetsmoment är tunga (för ryggen)
- våra förväntningar kan vara olika och det kan upplevas stressande om man inte hinner göra allt man skulle vilja hinna med.
- skörden kan misslyckas, plantor kan fara illa, maskiner kan gå sönder: det uppstår kostnader
- trädgården är beroende av vädret, det känns svårt att förena det med systemet att planera arbetstidsscheman
- allt händer under den korta sommaren!

### Visioner

Vi vill erbjuda våra hyresgäster och arbetstagare ett kvalitativt gott liv. Det innebär god hälsa, att bibehålla och utveckla befintliga funktioner, att få vara delaktig i olika beslut och bli sedd och accepterad som den man är. Naturen är en viktig del i vårdideologin på vår arbetsplats. Att få leva och arbeta nära natur och trädgård skapar tillhörighet och trygghet.

Inom personalgruppen vill vi vara öppna och aktiva och lyhörda för varandras funderingar. Ett arbete inom vården är krävande och vi behöver lära oss att använda naturen som kraftkälla där vi kan ladda batterierna. Kraven får inte bli för stora. För att kunna förmedla naturens positiva inverkan måste vi själv känna glädjen och tillfredsställelsen som en trädgård kan ge och arbetet skall vara mera lustfylld än fylld av krav.

Vi vill också gärna dela med oss av våra erfarenheter och kunskaper till andra enheter eller arbetsgrupper inom Kårkullas verksamhetsområde och få igång en diskussion om och hur det är möjligt att förverkliga gröna rum för alla. Det finns planer på att ge ut en handbok om gröna tankar inom omsorgen och medlen söks för att kunna förverkliga och dela ut den till alla enheter, ev också andra intresserade.

